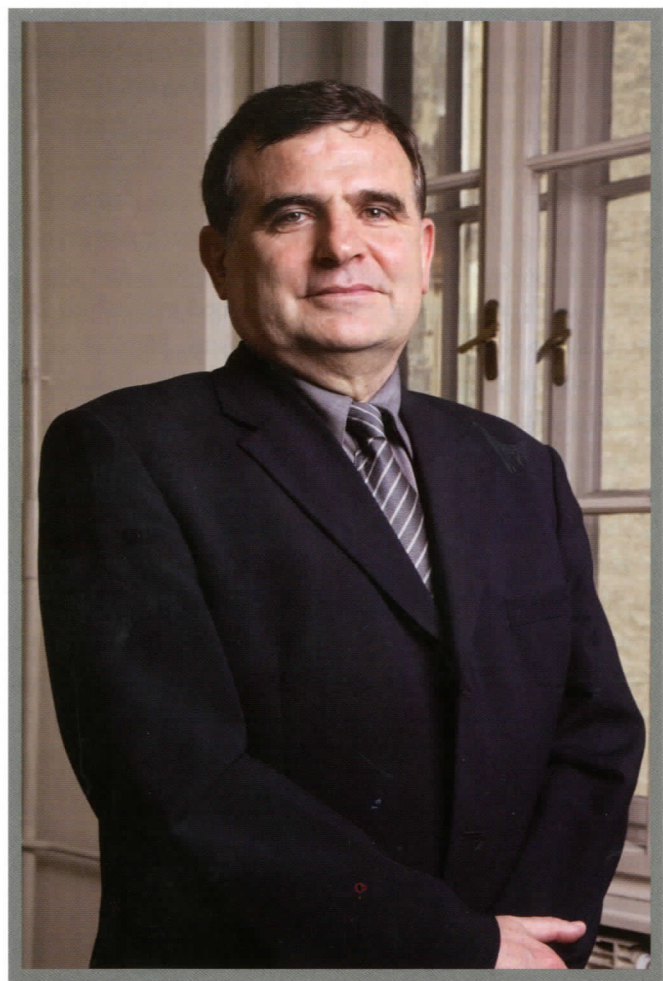

Razgovarala: mr. sc. Davorka Pšenica

Prof. dr. sc. Vlado Šakić, ravnatelj Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar

{ Institut društvenih znanosti Ivo Pilar znanstvena je institucija u području društvenih i humanističkih znanosti. Područja su djelovanja Instituta znanstvena istraživanja, znanstveno nakladništvo, javno predstavljanje znanstvenih postignuća, međunarodna razmjena znanstvenih informacija, sudjelovanje u akademskoj nastavi i drugim aktivnostima koje su usko povezane s područjem rada Instituta. Institut je utemeljen 26. studenog 1991. odlukom Skupštine Sveučilišta u Zagrebu pod nazivom "Institut za primijenjena društvena istraživanja". Sukladno Zakonu o znanstvenoistraživačkoj djelatnosti 1993. postao je javni institut Republike Hrvatske. Odlukom Upravnog vijeća od 18. veljače 1997. godine preimenovan je u "Institut društvenih znanosti Ivo Pilar". Nazvan je prema hrvatskom znanstveniku i publicistu dr. sc. Ivi Pilaru koji je imao neprocjenjivu ulogu u razvoju društvenih i humanističkih disciplina u nas.

Glas NSK: Institut Ivo Pilar djeluje punih 19 godina i jedna je od vodećih znanstvenoistraživačkih institucija za društvena istraživanja u Hrvatskoj s istaknutom međunarodnom reputacijom pa nam za početak recite nešto više o samom Institutu, o području i opsegu njegova rada i djelovanja u ovih devetnaest godina.

Nekoliko je temeljnih odrednica koje Institut Pilar čine posebnim ne samo u hrvatskom nego i u regionalnom, postsocijalističkom okruženju. Osnovan je temeljem

inicijative skupine hrvatskih znanstvenika iz društvenog i humanističkog područja neposredno nakon uspostave hrvatske neovisnosti i demokratskog poretka. Tu inicijativu poduprlo je Zagrebačko sveučilište i Ministarstvo znanosti što nas je od početka poticalo da se organizacijski, mrežnim ustrojem područnih i funkcionalnih centara, razvijamo kao nacionalni institut u području društvenih i humanističkih znanosti sukladno sličnim znanstvenim institucijama u okviru Europske Unije i SAD-a. Drugim riječima, Institut je otpočetka usporedno razvijao i nacionalnu i globalnu dimenziju svojega znanstvenog djelovanja.

Druga je temeljna odrednica multidisciplinarnost i interdisciplinarnost u pristupima istraživanju u području društvenih i humanističkih znanosti. Sama činjenica da znanstvenici i znanstveni novaci Instituta, kojih je trenutačno 107, profesionalno usmjerenje crpe iz 16 različitih znanstvenih polja od kojih je 10 u području društvenih, 5 u području humanističkih i 1 u području medicinskih znanosti, nedvojbeno podupire navedenu odrednicu. Temeljni cilj koji smo takvom orijentacijom planirali postići jest mogućnost teorijski i metodološki kvalitetnih istraživanja različitih i najsloženijih društvenih pojava, što smo prema mnogim javnim priznanjima i uspjeli. S druge strane, na temelju takve orijentacije i postignuća postali smo komplementarni sa sličnim vodećim institutima u najrazvijenijim zemljama zapadne civilizacije, što nam olakšava pristup međunarodnim projektima i znanstvenu razmjenu informacija.

Treća se odrednica odnosi na institutsko usmjerenje k razvoju sukladnog odnosa između znanstvenih istraživanja i akademske nastave. Danas je, stoga, velika većina znanstvenika i velik broj znanstvenih novaka uključen u akademsku nastavu. Osim toga, sudjelovali smo u stvaranju nekih visokoškolskih studija, fakulteta pa čak i jednog sveučilišta. Četvrta je odrednica sustavno potica-

nje razvoja i razvijanje mladih znanstvenika te njihovo uključivanje u sve vrste znanstvenih djelatnosti. Tome u prilog nedvojbeno govori činjenica da ih je u zadnjih desetak godina gotovo stotinu magistriralo i doktoriralo u okviru rada u Institutu.

Peta, ali nikako najmanje važna odrednica jest znanstveno publiciranje. O kvaliteti, tematskoj različitosti i dosezima naših objavljenih znanstvenih istraživanja Vaši čitatelji mogu doznati na našem internetskom portalu jer smo sve naše znanstvene uratke učinili dostupnim javnosti.

Glas NSK: Koja je osnovna svrha i uloga Instituta Ivo Pilar te kolika je zapravo važnost njegova znanstvenog djelovanja za naše društvo, za Hrvatsku i šire?

Institut, sukladno navedenim odrednicama i posebnostima, obavlja svoju znanstvenu misiju u okviru nacionalne znanstvenoistraživačke strategije te prioriteta EU-a u području društvenih i humanističkih znanosti. U takvom kontekstu važnost i korisnost našeg djelovanja ovisi o dva sklopa činjenica. Prvi se odnosi na značenje koje se pridaje znanosti u cijelosti u hrvatskom društvu te u skladu s time društvenoj i humanističkoj znanosti posebno. Drugi sklop odnosi se na primjenjivost naših znanstvenih postignuća. Kako znamo, metaforički rečeno, znanstvena postignuća i društveni procesi u Hrvatskoj još su uvijek više "u svađi" nego u "skladnom braku" zbog čega su društveni procesi osiromašeni, a mi znanstvenici uskraćeni za provjere primjenjivosti većine naših znanstvenih postignuća. Unatoč tome osobno smatram da je i taj odnos proces sam po sebi te da samo upornim i kvalitetnim radom možemo utjecati da se promjeni u skladu s našim očekivanjima.

Drugim riječima mi u Institutu Pilar sustavno ispunjavamo svoju temeljnu znanstvenu misiju i time sudjelujemo u razvoju hrvatskog društva, ali istodobno dijelimo i razočaranje s našim kolegama u pogledu niskog statusa koji se pridaje znanosti i znanstvenicima, što se posebno ogleda u relativno slaboj zastupljenosti rezultata znanstvenih istraživanja u nacionalnim i lokalnim strategijama razvitka.

Glas NSK: Koliko ste do sada znanstvenih projekata napravili? Koje biste izdvojili i ocijenili kao najvažnije?

U dvadeset godina među dvjestotinjak projekata različitog tematskog karaktera i složenosti teško je izdvojiti nekoliko najvažnijih. Zato ću radije pobrojati tematska područja koja su bolje pokrivena i u okviru kojih su objavljena znanstvena postignuća iz tih projekata. To su socijalni, nacionalni i kulturni identitet, javno mišljenje i masovni mediji, kvaliteta življenja, urbane, ruralne, populacijske, religijske, tehnološke studije, obrazovanje i ljudski potencijali, integralna održivost i održivi razvoj,

ratni sukobi i njihove posljedice, obitelj, djeca i mladi, demokracija i dobra uprava, lokalni razvoj i lokalna povijest, migracije, međuljudske razlike, život i djelo Ive Pilara itd. Veći broj projekata imao je strateški nacionalni karakter, a svakako treba spomenuti i dugogodišnji kontinuitet provedbe i sudjelovanja u međunarodnim projektima do razine sedmog okvira EU-a u koji smo trenutačno uključeni s dvama projektima.

Glas NSK: Postoje planovi da istraživanja proširite i na područje humanističkih znanosti, u prvom redu na književnost. Recite nam detaljnije o tim planovima i projektima.

Kako sam spomenuo, u Institutu je znatan udio znanstvenika iz humanističkog znanstvenog područja od kojih neki vode projekte. Do sada su prevladavali projekti iz povijesti, sociokulturne antropologije i religijskog područja, a književnost je zastupljena u projektu "Odnos kultura-društvo u hrvatskoj modernizaciji" koji vodi dr. sc. Ivan Rogić.

Glas NSK: Osim istraživačkih projekata Institut Ivo Pilar važan je izdavač znanstvenih publikacija. Osim časopisa *Društvena istraživanja* izdajete i zbornike radova s međunarodnih skupova i simpozija te druge publikacije. Recite nam nekoliko riječi o izdavačkim pothvatima i planovima?

Osim časopisa *Društvena istraživanja* odnedavno izdajemo i časopis *Pilar* za društvene i humanističke studije s kojim uz *Društvena istraživanja* popunjavamo cjelokupni mozaik tema kojima se istraživački bavimo. Cilj nam je razviti i taj časopis do iste razine. A što se tiče drugih publikacija u posljednje vrijeme razvijamo uz poznate biblioteke *Zbornici* i *Studije* posebne biblioteke u okviru naših područnih i funkcionalnih centara.

Želim, međutim, ovdje istaknuti da je nakladnička djelatnost u Institutu najviše opterećena nedostatnim novčanim sredstvima zbog čega ne možemo često prikladno objaviti vrijedna empirijska postignuća, a s obzirom na to da nismo trgovačko društvo, tu situaciju ne možemo znatnije sami poboljšati. Stoga, naši budući planovi uvelike ovise o stanju u izdavaštvu u cjelini te o tome kako će nadležne državne institucije financirati znanstveno izdavaštvo.

Glas NSK: Ove godine u veljači, na Dan Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, potpisali ste s prof. dr. sc. Tihomilom Maštrovićem, glavnim ravnateljem Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Sporazum o suradnji obiju institucija. Otkrijte nam dodirne točke Sporazuma i recite nam nešto više o planovima suradnje Instituta Ivo Pilar i Nacionalne i sveučilišne knjižnice.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica zadnjih nekoliko godina razvija se u istinsko nacionalno i sveučilišno informacijsko i obrazovno središte usporedivo s istim takvim

Ravnatelj Instituta za društvene znanosti Ivo Pilar prof. dr. sc. Vlado Šakić i glavni ravnatelj NSK-a prof. dr. sc. Tihomil Maštrović potpisuju Sporazum o suradnji / Director General of the Institute for Social Sciences Ivo Pilar, Professor Vlado Šakić, and Director General of the NUL, Professor Tihomil Maštrović, signing the Cooperation Agreement

središtima u najrazvijenijim zemljama zapadne civilizacije. Nužno je da taj proces, osim nadležnih državnih tijela, podupre cijela kulturna i znanstvena infrastruktura, jer je NSK od općeg javnog interesa, što će u procesima aktualnih i nadolazećih integracija biti sve uočljivije. U tom kontekstu kada smo dr. Maštrović i ja potpisivali sporazum u prigodnoj riječi istaknuo sam, primjerice, važnost digitalizacije tiska i njegove dostupnosti putem informacijskih sustava za kulturnu i znanstvenu javnost te usporedio to s važnošću izgradnje hrvatskih autocesta u geopolitičkom smislu.

Naš sporazum odnosi se na suradnju u primarnom području NSK-a, a to je pohranjivanje i uporaba vrijednih znanstvenih publikacija, ali i u području cjeloživotnog učenja, organiziranja zajednički javnih skupova itd. Prvi Ugovor koji smo potpisali odnosi se na trajnu pohranu pisane baštine dr. Ive Pilara u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici koju su obiteljski nasljednici darovali Institutu u trajno vlasništvo. Nadam se da će i ta građa biti digitalizirana u dogledno vrijeme i time dostupna hrvatskoj i inozemnoj kulturnoj i znanstvenoj javnosti. U tijeku je i suradnja na izradi *Leksikona hrvatskog iseljništva i manjina*, a dogovaramo i prvi istraživački pothvat ...

Glas NSK: I za kraj koja su vaša očekivanja i planovi za budućnost?

Kako sam rekao, naši planovi povezani su s nacionalnom strategijom razvoja znanosti te s europskim prioritetima u području društvenih i humanističkih znanosti, a svoja relativno visoka očekivanja temeljimo na dosadašnjim postignućima i javnom značenju koje Institut ima u hrvatskom i međunarodnom kontekstu. Ta izjava biti će jasnija u kontekstu moje poruke na kraju:

U Hrvatskoj se naziru dvije perspektive koje bi mogle bitno odrediti i kulturnu i znanstvenu scenu u budućnosti. Jedna ima ishodište u naslijeđenoj totalitarnoj baštini s prepoznatljivim akterima, dok druga teži k usklađivanju hrvatske razvojne matrice s europskim integracijama. Problem je što nas i iz nekih europskih središta potiču da napravimo korak unatrag u Hrvatskoj kako bismo napredovali u Europi, što ohrabruje aktere s totalitarnim predznakom. Dužnost je nas znanstvenika, a posebice iz društvenog i humanističkog područja, razumijevati, predviđati i objašnjavati te procese te na tome temeljiti prijedloge za strategije razvitka. Dužnost je političara, s druge strane, da znanje stečeno putem naših istraživanja ugrade u procese koji će odrediti hrvatsku budućnost u europskom i globalnom kontekstu. Institut Pilar i njegova postignuća doživljavam dijelom tih procesa i jednim od temelja za planiranje hrvatske budućnosti.